

המציפה

דמי התימה לשנה בפולין 400 מ"פ,
 לרבע 100. מחיר גליון בודד 10 מ"פ. ביחד
 עם "המורא הקטן", מחירו 750 מ"פ לשנה,
 190 מ"פ לרבע. מחיר שני הגליונות יחד
 לאחרים 20 מ"פ. מחיר הקו"פ לבדו, לשנה
 350 מ"פ, לרבע 90, מ"פ, גליון בודד 10 מ"פ
 מחיר מודיעות 30 מ"פ בעד שורה
 מצרה או מקומה. מחיר ברכת מז"ט או
 הודעת אירוסין 60 מ"פ. האדרסה:
 „Hamicpe" Kraków ul. Młodowa 22.

Kraków, dnia 4. lutego 1921.

הראכה. פ' משפטים כ"ו שבט. גליון ר"ו.

אל העברים.

לתכלית הבטחת קיום המצפה ושכלולו אנו דורשים בכל
 מרץ. ציעד בכל עיר ועיר איש בטוח אפילו בשכר, שיקבל על עצמו
 להטות לב כל העברים האמידים להיות מגויים על המצפה ולננות
 מהם דמי התימה מראש ולהמציא לנו כי הקוראים כתעצלים לשלח
 את המעות בעצמם. — המתנדבים לשלוח אלינו מכתבים מעריהם
 יודיעו רק מקרים חשובים ולא עיד דרשות וחברות או בטולן. המויל.

תוכן הענינים.

מיתת הקהלות — ש. מ. לוז. מטרת ביהמ"ד הכללי — דוד
 אביגדור. מכתב אל העורך — אחד הסוהרים. — מתהפכות הזמן: חתנים
 שנחלפו. מדינה ומדינה ומסריה: בפראסא בפולין. ברוסיה. באוסטריה.
 בארץ ישראל. באמריקה. השבוע בכל העולם. — ש. ולקובסקי —
 מעשה בגולמות. לענין שני שמות לאיש אחד — ראובן מרגליות.

מיתת הקהלות.

לא אדבר נוח על חרבן מאות קהלות באוקראינה בידי שודדים
 סתומי עינים, הנפתים ע"י צוררי ישראל מימי ניקולאי, להשמיר
 ולהרוג ולאבד את זרע ישראל. אלא רוצה אני לדבר פעם על בטול
 מוסד הקהלות מעצמן, שהיהודים עצמם מחריבים קהלותיהם. כאלו לא
 היה עור שום צורך בהן. אנו יורעים מן השיס ומספרות ימי הבינים,
 שבכל מקום, שנקבצו שם איזה מספר של נדחי ישראל, יסדו כולם
 יחד קהלה. העמידו להם רב, בני להם בית-בנסת ושאר מוסדי קהלה
 משותפים והיו מהוברים כך יחד עד שנרשום מן הארץ. בדרות
 האחרונים התחילו בני עמנו מזולזים בעיקרו של מוסד הקהלה. כאשר
 נדרו למשל רבים מישראל מגליציה ומאונגרים לרומניה, מפולין
 ומאוקראינה לרוסיה הפנימית, מאירפה לאמריקה ולשאר מדינות הים,
 לא שקדו עוד הנדחים ההם להתקבץ יחד לקהלה, לדאוג לצרכים
 הדתיים של צבורם. רק פעם אחת בשנה, לכבוד יום כפור, בקשול הצטרף
 למנין וכאשר אך גמרו תפלת נעימה חזרו לפזורם ופנו איש לעברו
 ולא דאנו לבנות להם כמין קהלה, כאשר התרבו היהודים בערי
 אמריקה, וכן בפטרבורג, בקוסקוא, בארסה וכו' וביניהם נמצאו כבר
 יראי שמים ואדוקים בדרכי אבותם. עשו להם צבורים קטנים, מנין
 מנין לעצמם, וכל מנין קבע לו מקום תפלה באחד החדרים של דירה
 פרטית וע"פ רוב קראו למנין ההוא שם בשם אחת הערים, שמשם
 יצאו רוב בני המנין. ואח"כ כאשר התקבצו גם חסידים במקומות רחוקים
 קראו למנין שלהם על שם מקום רבו של הרוב, וכן עמדו ועדיין הם
 עומדים בסירדם ואין עולה על דעתם לצרף את נצוצות היהדות האלה
 ללהב אחד, לקבוע קהלה אחת בכל עיר ועיר, כמו שעשו קדמונינו.
 ועלינו לזכור, שלקדמונים היה קשה יותר ליסד קהלות שלמות.
 כי בימי ביש ובימי חכמי התלמוד היו היהודים נפלגים לכתות דתיות
 שונות, שהיו הבדלים בעיקרי האמונה וברוב המצות מבידלים ביניהם
 ובכ"ל השנחו על זה. פשיט היה הדבר בעיני הקדמונים, שצרכי הכלל
 קודמים לצרכי היהודים וכל כחה ותרה על דעותיה הפרטיות או
 שמרתן בלב עד שנשכחו וכלבד שתוסד קהלה לצרכי הכלל, ואולם
 בדרותינו הלא באין הוא ההבדל בין ספרדים ואשכנזים, בין סארגוריים
 ומאגוריים וכו'. ובכל זאת מסריים הם המנינים ההם במקומות הרחוקים

הצטרף לקהלה, נוח להם הפרוה, אין להם כל חפץ באחדות, צרכי
 יחידים קודמים בזמן הזה לצרכי הצבור כולו.
 טעם השנוי הניכר הזה הוא בלי ספק רפיין הרגש הרתי בתוך
 כלף עמנו, כמו בעמים אחרים, הגולים הראשונים, שיצאו מפולין לחוץ
 לארץ, היו בני בלי דת או כמו שנקראו בפי הנביאים עובדי אלילים
 ולא היה צורך להם במוסדים דתיים, כי האדוקים בדת לא יכלו לעזוב
 את קהלתם, כי חששו שמא לא יוכלו לשמור את השבת והמועדים
 בחוץ לארץ בין הגוים ולהזהר ממאכלות אסורים, וכן נקבצו בכל
 הערים הגדולות ברוסיה הפנימית וברומניה ובאמריקה וכו' כתות כות
 של יהודים חפשי הדעות, שלא מרחו ליסד להם קהלה, הלכך אפילו
 כאשר נספחו אליהם אח"כ יהודים דתיים, לא נתנום ממשלות רוסיה
 ורומניה ליסד קהלות, אחרי שכבר ראו, שאפשר ליהודים להיות בלי
 קהלות. הקהלה היתה נותנת איזה יפוויכה ליהודים, איזה ניצוץ של
 כח פוליטי וזאת הפצו ממשלות הרשעה למנוע. זהו הטעם שלא היו
 ברוסיה וברומניה מוסדי קהלות כלל, אלמדי היו גולי היהודים מתאמצים
 להגויח תיכף בתחלת קבוצם. בערי רוסיה ורומניה, שאי אפשר להם
 להתקיים בלי קהלה, אין ספק שהיו נותנים להם רשות ליסדה, שהרי
 הממשלות הקדמוניות בימי הרומיים והפרטים לא היו נוהות מן
 הממשלות כונן הזה ונתנו ברצון ליסד קהלות בעלות זכויות ידועות.
 ויותר מזה אפשר לזכור, שגם ממשלת רוסיה עצמה, שאסרה יסוד
 קהלות התייה את הקהלות במקומות, שהיו קיימות מנבר, כפי
 בפולין, לפי שהקדמונים יסדו וגם האחרונים נתנו נפשם עליהן ובימי
 מה אסרתן ביטאר מדינותיה? אלא וראי שהיהודים עצמם דהאו לאותן
 הממשלות מושא, שאפשר להם בלי קהלות, והרי בערי אמריקה לא היה להם
 שיעכב ביום ליסד קהלות ואין מניע יד ליסדן, וגם אח"כ שנספחו
 כמין קהלה גדולה בניוירוק תגדלה, אין פעלה ניכר בכל זמן לה
 אף תכנית מסוימה וסדר עבודה קבוע, בי המנינים הרבים, שאין מספד
 להם, מסריים יותר על זכותם. כל מנין ומנין רוצה כבודו להיות
 קהלה בפני עצמו.

בזה כבר ראינו את הילול הרב, שנוהגים בו בני עמנו בזמן
 הזה למוסד הקהלות, סימן מובהק הוא זה, שאין הדת תופשת עוד

יותר הוא מבקש אספת רבנים חרדים בכ"ל, אלו הרבנים שהדבר נוגע לרובם ויודעים בטובו של הדבר, ועלולה היא האספה הזאת להביא בוראי תועלת מרובה, וכבר קיוויתי לשמוע את הקול הקורא, לבוא אל האספה, והנה לדאבוני בא, אחר הרבנים במאמרו. האמת על דבר הרבנותי (המצפה גליון ה') והוביש את תוחלתנו. הן אמנם שהעורך הרגיש בזה ונסה להצדיק מעט את הרב דר. פריינד, אולם אני אומר, שהכותב הנכבד העמיד את שאפתו שלא כענין. ראשית הנני מכיר היטב את הרב דר. לוי פריינד ויודע שלא בצדק אומר הכותב הנכבד: "אך כפי הנראה אין הרב הצוה בקי היטב במצב הקהלות והרבנות בארצנו" — יודע הוא ויודע למדי ובא איפוא בהרצאתו להטיב את המצב השפל הזה. אבל לא רק השפה שפת המדינה בעצמה מעכבת להטיב את המצב, אלא גם לימוד התורה צריך להיות ולחקון. וזהו עיקר. חדש למנוי! — ומה שלא הובחב הנכבד היתה כמלתא פשיטא וכענין שאינם צריכים לענות בו, אדרבא הוא הוא הדבר המעכב להטיב את מצבנו. רוב רבנינו חוץ מזה שאינם יודעים בהיות העולם, אינם יודעים — אל יהי לנו פגנאי — את תורתנו אנו עדי בוריה וזהו עיקר מטרתו של בימדי הכללי (ואם היא איננה מטרתו של הרב דר. פריינד, או היא מטרתנו אנו). הנני מרגיש ומטעים עוד הפעם, שלא רק השפה צריכים הרבנים לדעת, אלא בעיקר תורתנו, תורתנו זו הקדושה והאמתית (כי פרח הרבנים לא עסקו כל ימיהם אלא בספרי פלפול ושעורי עיון ובהם לא ראו את המאור שבתורה, המעי)

די לי להוביר רק העובדא הזו: הנה בא הצורך גיעמיאבסקי וכתב ספר בשם הנשמה היהודית באספקלריא של התלמודי ושם הוא מטיח דברים כלפי תורתנו, דברי שוא ותפל ותולה בנו סרסופות בארץ, שלא היו לנו מעולם, ומביא ראיה לדבריו ממאמרי התלמוד והפוסקים, ואין מן הצורך לאמור, כי כל דבריו מופרכים המה ממסד ועד הטפחות ושהספר הזה כעשן צעינינו ומביא לנו היוק גדול גם כן אין מן הצורך לתאר ובכ"ל-זאת לא מצא שום רב את עצמו מחויב לצאת כנגדו ולהלחם בעד תורתנו, למנוע חלוצ השם רב ועצום כזה. תאמרו שהשפה מעכבת? יען נכתב הספר בהשפה הפולנית? בכך די היה לרב נכון בעל עוז לכקש איזה יהודי היוודע את השפה הפולנית, שיתרגם לו את התוכן ולסמנו את הראיות המוכחות שם ואחרי כן תן הירב את בקרתו; אלא מה הוא העיכוב? הוי אומר הידיעה האי ברורה בתורתנו, אמנם יש לנו מפלפלים, בעלי תריסין, עוקרי הרים טוהניהם, אבל אין לנו עדיין רב, שידע, מה שהשיב, שידע איך להלחם על האמת, מה שלא חסרו לנו בימי הבינים, ואף אם ימצא בנו רב כזה, מרגיש הוא בקרבו, שאין הוא ראוי לקבל על עצמו עבודה רבה כזו, ובפרט להלחם נגד גוי, השם ישמרני, מי פתי יבקש צרה לעצמו.

ובכן מטרת בימדי הוא איפוא ללמד את תורתנו הקדושה על בוריה ועל אמתתה, ללמד את שפת המדינה והיות העולם ונס להביא הרבנים תחת ההסתדרות, וההסתדרות הזו תהיה אחראית על כל דבר הנעשה בתורתנו ובעולמנו, ואף אמנם מכשולים רבים על דרכנו ויודע אנכי כי לא על נקלה יעשה הרבה, עדיין יחסרו לנו מורים מומחים, אבל יש הבטחון, שאם תהיה אספת רבנים, כי אז נתיר השאלה הנדונה הזו, אולם, אוי לנו אם בראשית עלייתנו בסולם הגדול כבר נשא עינינו אל הגג ולא נתן לבנו בשליבות הקרובות, ואוי לנו גם כן אם נשכח ולא נזכור שהשליבות צריכות להביאנו עד לראש הסולם, הדברים האלו, שנאמרו על ענין אחר, מתאימים מאוד לחפצנו. אומר הוא הכותב הנכבד: "לדעתי נכון ליסד מרכז רבני בארצנו, שכחתי יהיה לכונן את הקהלות הפנויות מרב, שיקבלו עליהן רבי, מרכז כזה יעלה בידינו ליסד אם נעמוד כבר על ראש הסולם והשכלים, אשר יביאו אותנו לראש הסולם הזה, הם רק ליסד בתחלה

את המקום הראשון בחיי העם. אדם מישראל יוצא היום לחוץ לארץ לצרכי פרנסתו ואינו הושש עוד, שמה לא ימצא שם בית כנסת, שוהם יא שמים, מקה כשורה ויין כשר לקידוש והעיקר קהלה, שהבין את כל אלה, וכשהוא מוצא שם בני גילו הוא שמה בהם ולא בשביל אפשרות קיום קהלה יהודית, אלא בשביל אפשרות שעשועי חול, שיחת חולין וסעודת רשות ורק לתכלית זאת יסדו את השטיבלך ואת המנינים, התפלה בצבור היא רק טפל, דבר של מהיכא תיתא, ואת החולול הזה אנו מוצאים על כל פסיעה ופסיעה גם בקהלות הישנות ביישוב הישן של אירופה המזרחית, קוראינו יודעים כבר מן המאמר הראשי בגליון הקודם, שאין לקהלות צורך עוד-ברב אביד ואחרי פטירת רב כזה אין מתורים עוד לבקש רב אחר למלא מקומו, אין לתלות את כל הקולר על צואר הרבנים, שרק הם אשמים בעצמם על הסרב להזור אחריהם, להשלמת האמת צריך להוסיף, שהקהלה עצמה מסקה מחיות אשר היתה לפנינו, אינה ממלאה עוד את תפקידה, איננה עוד צורך הכרחי להי יהודים והיהדות ולא רק כרב אין לה צורך, אלא עוד עיקרים אחרים בחיי היהדות הדתית נעשו לצורך יחידי סגולה לבד ולא לצורך הכלל.

ורק משום זה מולולות גם הממשלות במוסד הקהלות ואינן נותנות לו אפשרות להתפתח ולהתחדש כפי צורך הזמן, אלמלי ראתה הממשלה, שהיהודים יחדרו על מוסד הקהלה, כמו שיחדרו על מוסד מסלות הברזל והטלגרף והברזה, או לא היתה משהה את תקנות הקהלות שנים רבות ומעכבה את אשורן, כמו שממשלות רוסיה ורומניה בטלו את מוסד הקהלות לגמרי בראותן, שאין היהודים מוסרים נפשם עליו, כן גם הממשלה הפולנית שוקדה לקפה זכות הקהלות, לצמצם עד שתהיינה מתנוונות והולכות, שהרי אינו צורך החיים לישראל בזמן הזה, ובכן נראה את הקהלות מתות ואין שם על לב, ש. מ. לזר.

מטרת ביהמ"ד הכללי.

יש שיעברו ויעמלו הרבה שנים, כרי ליסד ולחקן דבר מה פטובת עמנו, והחקן הזה אינו מתקבל על לבו של הקהל הגדול בשום אופן, למרות היותו פרי ההגיון והנסיון, והרעיון ליסד בימדי כללי, לחנך רבנים חרדים, יוכיח, עד כמה דרוש לנו לחנך רבנים חרדים בארצנו, רבנים שיהיה להם ידיעה ברורה בתורתנו ושלא יהיו במנששים באפלה בדרכי החיים, כמדומני שאין מן הצורך לבאר, כל אחד מאתנו יודע זאת, וזוהי שאלה ישנה, שבכר דשו בה רבים, הכל מרגישים בחסרון הגדול של רבנינו, הכל רואים את הבנין נוטה לפגול, ועדיין לא נכנסו בעוני הקורה, שכם עצה כיצד לחקן את הבנין הרעוע הזה, הדעות מתולקות, אולם בדבר הנך הגון של פרחי רבנים הכל מודים, שהוא צורך נהוין, הן אמנם כבר נסו להניח את האבן, למלא את המלץ בשביל הבנין, אולם ככל פעם באי איזו סבה והמהיתה את ערכה של העבודה, וכל המסתכל בעין פקודה יראה, שהסבה לזה היתה שרק יהודים עשן בדבר על דעת עצמם או איזו אנודה, שאינה מביאה אלא מספר קטן מבני עמנו, ובכן אי אפשר היה שיכוא הדבר לידי הסבס בלפי תמיד וזו מתננדים, אם הללו באו ודרשו לשבח, באו הללו ודרשו פגנאי והללו באו ואמר סתם, לא כ"י, כנהוג, וכלנו יודעים שהדעות הללו כלן אינן אלא תולדות המלחמה שבין האנודה והאנודה כשהיא לעצמה, ובעיקר הדבר אינן מתולקות כל כך.

ומה מאד שמהתי בקראי בהמצפה, שהרב דר. פריינד מלבוב הרציא על צורך בימדי כללי לחנך רבנים חרדים בשביל פולין הקטנה, יודע אנכי, שהרב דר. פריינד אינו באיכה איזו אנודה ועוד

האחת את דעתה, שהיא לא תנשא אלא לרקטור ויהי מה גם אם השב עד שילבין ראשה. והשנית, יותר אידיאלית יותר פקוחה עינים וגם ידעה שאין יד אביה משגת לקנות לה רקטור. אמרה שהיא מואסה בכל הרקטורים ובכל האקדמיים. שכבר התרבו גם ברחוב הרצענים ותנשא הוקא לבעל מלאכה היודע את מלאכתו הישב והיא עתידה גם להשכיל אותו. שתיהן השיגו מאויין והיו מאושרות. זו נתארסה לאחר מפרחי עורכי הדין וזו למדפוס מומחה. שלא היה גם עסהאדין.

לא הספיקו העלמות להנשא עד שפרצה המלחמה, ובעקבותיה המהפכה. נבדלים מאתמול נלו מעריהם והיו גרים בארץ נכריה ואכלו את יגיעם ויגיע אבותיהם וירדו מנכסיהם. במעט כל הרקטורים ושאר בעלי השכלה נבחה נעשו מהוסרי פרנסה ושלחו ידיהם בתגרנות וגם בעבודות נסות ולעומת זה רוב בעלי המלאכה שבערים והעמלים העשירו עושר גדול. האופים, הקצבים, הרצענים החייטים ועוד קבצו רכוש גדול והיו חיי נסיכים. בעלי השכלה נבחה התקנאו בהם וחשקו להיות כמוהם. בעוד שבעלי המלאכה חמדו גם כבוד חכמים וזמנו להנחיל לבניהם השכלה נבחה ולעשותם לרקטורים.

לא ארכו הימים וההתקן העורך־דין נלקט לצבא ונפל בשב ובראין שבו התקנא שוב בשבויים בעלי המלאכה, העובדים ונהנים מיגיע כפם והוא מצפה ללהם חסד. ולא נח ולא שקט עד שלמד מלאכת גורת הבגדים והתפירה במכונה והיה לחיט ושמת גם הוא בחלקו. וההתקן המדפוס לא מצא עבודה ויצא לשווייץ ושם למד בשקידה ונכנס לאוניברסיטה ונעשה רקטור.

אחרי המלחמה חזרו שני התתנים מארצות גלותם. והעלמות עורן מחזיקות במטרותיהם שהציגו להן. זו לא מצאה נחת רוח ברקטור שלה. שנעשה חיט וזו בחלה במדפוס שלה. שנעשה רקטור הולך בטל. ולפי שהורו שתיהן, קבצנים מלפני המלחמה, העשירו עכשו ואין דבר שנשכ מהם. עשו עתה העלמות הוקטת עסק של חליפין. התנאים בטלו בהסכם כולם, זו נישאה לרקטור של חברתה וזו לחיט של חברתה.

הפכפכפך.

מדינה ומדינה ומקריה.

בראאא.

הוכוה בין מנהלי הציונים ובין חכמי הפולנים בעירנו. הנערך בהיכל חברת הרופאים הולך ונמשך ובפי הנראה לא יביא פרי ושה לו. כי — מי יוכר לדין עם התקף ממנו! חכמי הפולנים אינם באים לשמוע דברי אחרים, כדי לברר את האמת ולהביא לידי פיוס אלא להגיד להמין היהודים ונכמעט כל הבאים לשמוע את הוכוה הם יהודים. כי עליהם בתור הלשים, מפורים וחסרי ארץ, להכנע ולאכזר פרוצים מתחת השלחן הערוך לאדוני הארץ. הפרופסור קוטש עבא הור בליל ג' שבוע זה על כל טענות הדמוקרטים הלאומיים נדרנו. הדיעות מן העתונים ומן הסיים, שתביעות היהודים הנה סתירות לזכויות האזרחים וגי שרוצה בזכות לאומית עליו לותר על זכויות אזרחים שלמות וכי חוק המעושים הוא עלבון לפולנים ועל היהודים לסלק ידיהם ממנו אם הם רוצים להראות אמנותם לארץ. היהודים כולם רוצים רק במלאכות נקיות וקלות, אבל לא בעבודה קשה ומועילה לארץ. על כל הטענות האלו ענה ציר הסיים האדרישלאן בשוב טעם ודעת ובלשון נוחה ומוביחה מאד, אבל חבל על דבריו הנעמיים, כי הנצרים האחרים, שבאו בטובם, אינם רוצים בדברי אמת אלא אומרים: קבלו דעתנו כי השעה משחקת לנו. ומאות העלמות

בימיד כללי לחנך רבנים, ואם יהיו לנו רבנים מומחים. או בלי ספק נמצא להם ערים, כמו שהעיר העורך. ואתה ידידי הרב ד"ר פריינד, אל תפסוק מלעבוד את עבודתך הפוריה, מי יתן שרעיוןך יתנשם במציאות, חוק ואמץ ויהי ה' עמך! דוד אביגדור.

מכתב אל העורך.

קראאא. מוינא אני בא, ששם בלתי שנועות אחרים, ולא אובל לשקוט ולנוח עד שאספר לך אדוני את המהוה הנפלא הכלתי טבעי, אשר הוא עיני ואשר שמעו אוני דרשה אנטישמית שמעתי קטרונו על ישראל, שמעורי לא קראתי כמה לרוע טעמו אף בעתוני האנטישמיים. ואל תאמר אדוני העורך: דרשה אנטישמית בקרית לואיגה, שניידר וגממן ותלמידיהם מה קא משמע לן! הנפלא שבדבר הם מקום הדרשה ופי הדורש. המקום הוא בית הכנסת ובשעת התפלל והפה הוא פיו המפיק מרגליות של רב הקהלה ד"ר גרונוואלד, בערב שבת וארא התפללתי בביהכ"נ הטורקי, ששם יתפלר עתה צבורו של ביהכ"נ הנשרף במחוז השני, אחר התפללה עלה הרב על הדוכן ופתח רישתו במכות מצרים והורה את יראי השמים! שלו, כי מכות העיר ווינא הם היהודים פליטי המזרח, מהד נשחתו המדות והנמוס היפה הוינאי ואין די מלים בפיו להותיק מהברתם, מדעילים הם את הלב הוינאי הצנוע והותיק והפליג מאד לספר בגנות יהודי המזרח, ובכדי לספר גם מעשים ממשים לחוק את גרופיו הכלליים, הוכיר שלשה מחנות:

בבית קהוה אחר בווינא, שיהודי המזרח יבאו שמה, התפאר יהודי אחר, כי הוא אובל ביוסכפורה, נגש אליו יהודי אחר ושאל: אם באמת אינך ירא מפני האלקים, אולי תקנה את עוונותי? שני אלפי כתר אני נותן לך, העסק נעשה לאלתר, בתיאטרון אחר משחקים חיונות של פריצות עד אשר איש יהודי בעל בושא יצא משם תיכה אחרי המהוה הראשון, אבל יהודי אחר מן המזרח, שאינו מושיט כף ידו לאשה משום צניעות, מחה בפיו ככל עון יהודים מן המזרח יסר להם בית תפלה מיוחד ואחד מפכרי הרב בקרהו ומצא אותו מלא עשן ולא עשן לבונה היה זה — כן הדגיש הרב בהתפעלות — אלא עשן צינורות, ולא עוד אלא גם אכזר יאכלו שם וישחל. צריך לבקש תחבולות לתקן את הרעה, לפי דעתו אין לנרשם מן העיר רב טוב־לב, אלא צריך להנכס ולפיכך יהרצו מורי הדת משביתתם, למען יעסקו בעבודת הקודש.

כפתור ופרח! הרב הזה הוא כידוע חתנו של ד"ר י"ש בלאך שכל ימיו הנה רב ריב עמו עם האנטישמים המקטרגים, התולעים עון יחידים בכל הצבור היהודי וחתנו רב העדה גופל עון אובל בייב וקונה עבירות ועון תיאטרון בלתי צנוע הוקא ביהודי המזרח ובכולם, כולם אחראים! כמה יאמר ד"ר בלאך עיו?

אחד הסוחרים.

מתהפכות הזמן.

חתנים שנחלפו.

מכיר הייתי בשנים שלפני המלחמה בשכנותי שתי נערות בנות אנשי האויר, שנדלו יחד וצמרו יחד וטיילו יחד ולא הלכה האחת אף פסיעה אחת לבדה ולא אכלה האחת את מטעמיה ואת מגדנותיה, מבלי להלעיט גם את רעותה מהם והוקה על בנות ישראל עירוניות, שקנו להן שתיהן השכלה נבחה והיו בקיאות בכל הספריות (חוץ מן העברית), כאשר גדלו והיו לעלמות והגיעו הימים שידובר בהן, גלתה

לערים לבחור לבדן, שמא יבחרו מהן צירי היהודים במספר רב. כפי שמניע להם לפי מספר נפשותם במדינה, הלכך צרפו אל הערים את כל הכפרים הסמוכים לבחור יחד, כדי לבטל את בוחרי היהודים ברוב. וכן היה, שלא נבחרו צירים יהודים אלא מן הכרכים הגדולים. שלא יכלו עוד לבטל שם את המון הבוחרים היהודים. והוק הויקו בזה שונאי היהודים גם לעצמם, שהרי גם הם מיושבי הערים וגם את זכות עצמם קפחו בתתם לבד נליל-בחירה רוב אכרים. ולא עוד אלא את שוכת המדינה החדשה קפחו בהכניסם אל המועצה המהוקקה, שעליה לבנות את יסודי הארץ והצבור. רוב של אכרים נבערים מדעת. אבד לאנשים האלה חלמידיו של ניקולאי, מוטב להרע לעצמם ובלבד שתצא מזה רעה גם ליהודים. מוטב לבקר לעצמם שתי עיניהם ובלבד שינקרו גם ליהודים עין אחת ואינם מתחרטים כלל על שאי אפשר להם לתפוש את הממשלה בידיהם. לפי שאין להם לעולם רוב צירי הסיים. הם מתנהמים בזה, שאין ליהודים יותר מאחד עשר צירים בסיים וגם הם חצים אינם באים כלל אל המועצה. אך הסוציאליים מתופפים על לבם ומתחרטים על אשר נפתו לערוך סדר בחירה כזה, לפקח זכות הערים רק מפני פחד היהודים ועתה הם דורשים בכל עז לתקן סדר הבחירה, כדי שיבחרו יושבי הערים לבדם.

אבל הכרת טעותם המרה לא עכבתם מהשתמש בעצמם זה עתה בתחבולת-שטן זו. הועדה הממונה מאת הסיים על עריכת תקנות הסינאט ערכה תקנה, שאם יחליט הסיים חוק והסינאט ידחה, אינו נעשה לחוק אלא אם יחליט אותו הסיים שנית בשלושה חומשי חבריו. בזה בקשו הימניים לתת יתר חוקף ופוייכת לסינאט של האדונים הרמים. כי קשה מאד לצרף שלושה חומשים בסיים להסכים בדבר אחד, הסוציאליים התרו, שאם ינישו את הפרט הזה להועץ עליו, יעשו שאון ולא יתנו להביאו לידי התרטה. ראש הבית והממשלה כבר הכינו אמצעים מועילים להפיר עצת הסוציאליים. אך באמת לא באו לידי כך, כי הסוציאליים נזכרו בתחבולת שטן הגיל, להפיר פחד היהודים על הסיים. הדברן שלהם טשאפינסקי - קרא אל הימנים: מאין תקחו שלושה חומשים? אתם תנרמו בזה שהיהודים ושאר העמים הורים יכריעו את חוקי פולין. מיד נבהלו הימנים ונכנעו ובטלו רצונם ומחלו לעיץ על הפרט של שלושה חומשים - כי נפל פחד היהודים עליהם. כך בונים כאן מדינה חדשה.

עורך העתון היהודי, גייער היינטי דבר עם ראש המניסטרוס וויטוס ברבר יחס הממשלה אל שאפת היהודים ופתרונה. המניסטרוס מסר לו את הדברים בכתב ובו כתוב לאמרי: כפי שכבר הודעת, סודר יחס היהודים למדינת פולין הוא עיקר נדוד בממשלה. שחשיבותו אינה תלויה ברצון הממשלה ובאופן צרופה. אני אנוד לך שיטת הממשלה הנוכחית, שכל חברה יודעים לערוך כראוי את חשיבות הענין ורוצים לטפל בו במרץ ומסרוהו לאותם המניסטרוס, שיש להם שייכות אפיו. רוצה הממשלה לעמוד על יסוד מעשי ולגמור את הדבר בהדרגה באופן שלא יהיה לאורחים היהודים על מה להתאונן. אין איש מטיף ספק בזכות האזרחות של היהודים, אך הממשלה המתויבת להתאמץ, שיהיו האזרחים שוים כאמת בזכותם, עליה לדרוש מאלה המתחיסים לעם אחר, שיהיו נאמנים למדינה.

כפי שנודע לעורך הגיפ היתה ישיבת המניסטרוס בחודש שעבר ונקבעה ועדה של ארבעה מניסטרוס (לעניני הפנים, החוק, הפינאנץ והדתות). שתערוך תכנית לתקן דרישות היהודים. בשבוע הזה התחילה עבודת הועדה.

ברוסיה.

בשנות מלחמת העולם נרשו שרי הצבא הרוסים את כל היהודים מארצות הים הבלטי קורלנד וליוולנד (מדינת לושואו שפ עכשו) בחשד רגול לזכות האויב. רבנות בני-אדם זקנים וצעירים, נשים וטף,

האדונים, שמצאו את ההיכל, הרי כולם יהודים ויהודיות, היוועים את כל זאת, ולא באו אלא לבלות ערב אחד באופן מיוחד - בלי תשלומי שכר.

קראקא. דימה שמצאה זה קהלחנו סוף סוף את רבה, אשר בקשה זה י"ו שנה, שוהה מה הרהיג מיה קורניצר בהיג שמשו מיה עקיבא קורניצר, חתנו של הרהיג ר' שמעון סופר, ששניהם פה ברבנות. אמנם המצפה מתנגד תמיד לרבנות הבאה בירושה. במה דברים אמורים? באופן שזכות הירושה לבדה מברעת, כמו שנהוג בנכדי האדמו"רים, אבל במקום שישנן בהרב המדובר כל המעלות הדרושות לרבני הכפר הוא קורם לאחרים, וברב הגיל ישנן באמת כל אותן המעלות וכל דמדות הטובות, שהיו הכמי ישראל הקדמונים מנהלים בהן את ישראל בפועל. כן נזכרו כל האנשים מכל המפלגות, שבאו עמו בדברים וששמעו את דרשתו, שדרש בכיהכ"ג הישן, ומכיש אלה המכירים את כבודו והדרו בהנהגת רבנותו עד כה בעירו סעליש. הוא ידע להחזיר לכסא הרב את הודו ואת כח הפעולה ואת יראת הבור, שהיו לו ברורות הקודמים עד שכר המפלגות הביטו אליו כמו על רבן, שאין להרהר אחריו וממילא השפעתו מרובה ושם שמים מתקדש. תורתו היא תורה שלמה, שאינה מצטמצמה בד' אמות של פלפול ודרוש, אלא מקיפה כל מקצועות התורה העיונית והמעשית. ואת דמעלות האלה, בודאי ירש מאבותיו עד הגאון בעד החיים, שיסד בית מדרש מיוחד לרבנים, שהתנלם ביישיבה הגדולה בפרשבורג, שעודנת קיימת בכל הדר גאונה ומשמשה מופת מבהיק לכל בני הגולה ורווח עדיין שורה ברב או במעט על רוב רבני הגר, כמו שורה הגרא עדיין שורה על רבני ליטא. הגאון ר"מ סופר היה אומר: לשלחן הערוך יש חמשה חלקים, החלק החמישי, שעדיין לא נכתב והוא תורה שבעל פה, עוסק בנמוסי הרבנות, ע"פ שיטה זו צדיק הרב להיות מוכתר בנמוסים ולעמוד למעלה מכל העדה בכל עניני החיים והמדות, ואת התשבעים מסר החתים באמת בע"פ לרבנים האונגרים והם מחזיקים בה באמונה, ופריה של תורת אמת זו הוא כבודם והדרם של רבני אונגרים והשפעתם המרובה. ומביהיס הגה יצא הרהיג קורניצר ואין ספק שיש בכחו להחזיר פה עטרת הרבנות לי"ושנה לתפארת קהלחנו העתיקה. בע"ב.

קראקא. זה ששה שבועות שהקהל הפהגורוי מחלק בכל שבוע להם לעני העיר במחיר נמוך מאד, 70 מרק הככר האחת (נכתי התמחוי 140) לפי הרעבון הגדול השולט עכשו הרי דבר בזה ראוי לשבח. לכן מביעים אנו בזה תודתנו הנאמנה לקהל הפהגורוי ובפרט להרב אביד היג ר' יעקב פרגנקר ולסנן נונשיא הקהלה מר יוסף צוקר, העוסקים בעבודת הקודש הזאת. ראוי שגם הקהלה בקראקא תקח לו למופת את אהותה הקטנה ותעשה כמות.

בפולין.

פחד היהודים החריב את מלכות רוסיה, כי כל מכות ממשלתו שפ הצאר סבכה על הנקודה האחת: אם תצא מפקודה פלוגית או מחוק פלוגי טובה ליהודים, הרי היא אסורה ואין לעשות שום תקנה בארץ אלא אם תצא מכנה שואה ליהודים, כדי שימונו בענים או יברחו מן הארץ. דימה היה שאין לשרי הממשלה בפטרבורג ובערי הפלכים שום הובה אחרת אלא למרר חיי היהודים ולקפח פרנסתם. ואת המדה הזאת קבלו הרמוקרטים הלאומיים מהם והגיניוה בפולין, אין עושה כלל על לבם, שעל ידיה חרבה רוסיה הגדולה והאדירה וסכנה היא בודאי גם לפולין, כאשר נערך סדר הבחירה לסיים הנוכחי התחכמו הפקידים, שכמעט כופם שייכים למפלגה הזאת, שלא לתת

דרשו לנרשם תיכף בהווק יד או לכלאם מחוץ לעיר כמחנה שבויים וכמצורעים. ראש הממשלה ד"ר ט א י ר והמניסטר לעניני הפנים ג' ד א ג' ענו, כי הפולנים לא יאבו לקבל את המגורשים והפושכים. המספרים שמה ישארו בארצם. לא יתנו להם לעבור אלא אם יסכימו הפולנים לפתוח להם שערי ארצם. וענין הכליאה בסחנה שבויים דורש ממון רב, כי צריך לכבד רבנות בני אדם. שאינם משתכרים. וכך ישאר הרבר כמן שהיה.

בארץ ישראל.

המוסדות הראשונים של האוניברסיטה הירושלמית יפתחו בראשית שנת תרפ"ג. בתחלה יפתחו מחלקות לחקירות הטבע. חימיה ובדיקת הכצילים. מוסד למחקר הלשון העברית ומחלקה לספרות העברית העתיקה. יתר המוסדות יפתחו זה אחר זה בהדרגה. — הטכניקום בחיפה יפתח בראשית שנת תרפ"ב. בענין הזה מנתה לשכת החנוך והתרבות בלנדון אף. הסתדרות ארדכלים יהודים לשם בנין איי באשכנז בבקשה. להציע שמות אנשים. המוכשרים להורות בטכניקום ההיפאי. לפי התבנית הערובה יפתחו המחלקות האלו: א) לבנין נבנה. חכמת הבניה. חבור רכבים וכדומה; ב) לבנין בעומק. נשרים. נקרות. בארות. תעלות. חפס וכיוצא בהם; ג) בתי מלאכה מיכניים. אח"כ תפתח גם מחלקה לאלקטרוטכניקה. המורים יקבלו עליהם להורות בלשון העברית או להתחייב ללמד את הלשון על בוריה.

בא"י עסוקה עכשו ועדה מיוחדת העורכת מלון עברי למלים שכניות. שישמש עזר למורים ולתלמידים.

משרד העליה לא"י על-יד ועד הצירים בירושלם פרסם את הרשימה הזאת בדבר הכניסה והיציאה. בשנת 1920 נכנסו לא"י כעשרת אלפים איש ואשה. בחודש אחד בערך ממוצע נכנסים עתה לארץ כאלפים איש. כשני החדשים אונסט ומסממכ" נכנסו 6500 יהודים. רובם בחורים ובתולדות. שבאו ע"מ להשתקע בארץ. אך גם יוצאים לא יחסר. בזמן האחרון יצאו 2400 איש. אך אלה יוצאים ברובם על מנת לחזור. העולים הרצויים ביותר הם בעלי הון ואנשים בעלי משלח-יד קבוע. שאפשר לעסוק בו גם בא"י.

השלטון בא"י מנה סקידים יהודים בערי התוף. להשגיח על עולי הגולה. לרשמש וחתת להם תעודות. בחיפה הוקצע בית לשין עולים. מסדרי העולים מבקשים להם מקומות מושב בערים. שאין בהן עריין יהודים. גם יבקשו עבודה לחלוצים. שאינם מוכשרים לעבודה קשה. בדקו ומצאו שרק 17 ממאה יש כאלה.

הצופים בא"י, שהם כמו השומרים שלנו. הסתדרו מחדש באספה כללית ברשות הניצב. המתענין בפועלתם.

העתון הרשמי בא"י נרפס בשלוש השפות: אנגלית. ערבית ועברית. הממשלה אשרה את השמות העברים של תחנות מסה"ב. כפי שהוצעו ע"י הפרופ' מלושין.

באמריקה נוסדה חברה לספנות. שתרכוש ספינות להעברת אנשים וסחורות לארץ ישראל. כבר יש לה ספינה אחת ושמה קדימה וזה דגל ציוני.

המניסטר האנגלי היהודי מונד הפרוס חיים ווייצמן הגיעו לא"י והשתתפו בישיבת הועד הלאומי. ועד הצירים עשה משר עם ראשי ציוני אמריקה. שלא יצמצמו את התמיכה לצרכי חנוך בא"י אלא בעשרים אחוזים.

ביפו היה פולמוס ראשון בין פועלים שובתים; בבית-החרושת של לינשטיין ובין שוטרים הפועלים לא נתנו למשכדי שבתיה להכנס לעבודה. השוטרים התערבו ותמשו פועלים אחרים וכאשר התיצבו הפועלים נגדם ודרשו להרפות מן התשונים. הכוס השוטרים ומחצום. ממחרת פרסמה הממשלה סדרים וכללים. להקל את המשר בין בעלי בתים ובין פועלים מבלי שיתערבו שוטרים כדבר.

הנצי למקומות רהוקים ברוסיה הדרומית ושם עברו עליהם כל המהפכות וכפ התנורות. עתה כאשר נכרת ברית השלום בין רוסיה ובין לוזוא, הותנה בפירושו. שיש רשות למגורשים מימי המלהמה לשוב אף ארץ מולדתם. ועל פי זה התחילו היהודים הנוטים לשוב מחנות לערי קורלנד ודיוולנד. אך הממשלה תחסום כפניהם את הגבול והחושכים הנצרים יחרסו וינדפסו: בונדים. שובן לכס אל טרוצקי שלכם וכן חזרו כולם לאחור אל מקומות הפנרומות. על השתדלות הממשלה הרוסית וועדי העזרה ענתה הממשלה הלוטוויית: היהודים הגלו מכאן בתור מרגלים ואי אפשרו לקבל בונדים בארצנו. זאת היא רק אמתלא. באמת נועלים את הדלת רק בפני כשרון המסחר של היהודים. סחד ההתחרות עושה את העירונים ככל ארץ לרשעים אכורים.

בעיר הסך וויטבסק דן בית דין עממי המשה ימים על גורל התחריים לילדי היהונים והרין משפט לבטל את החדרים בכך ערי רוסיה ולבער אחריהם. אסור לשלח ילד אל הרר כזה ואסור לחזיק חדר. אין ספק שלא מעשה הממשלה הוא זה. אלא מעשה היהודים המוציאים המתבוללים.

הוברר. שצבאות הקוזקים של הכולשיוויקים ערכו בין התנים היהודיים פנרומות בחמש ערים באוקראינה: בלובור. באוסטרופול. בפולנאה. במשארטוכה ובסלאוויטא. הומתו 65 יהודים ונפצעו כמאה. בארון אלכסנדר ווראנגל. אכיו של הגנרל ווראנגל האמלל כא אל הרב בקושטא ובקש ממנו. שיחאמצו היהודים לעזור את האופיצירים הרוסים. שנמלטו לקושטא והמה חיים במחסור ובפן. הרב נשמע לו וקבץ כסף לעזרת הרוסים הרעבים. כאשר באה מלאכות אופיצירים אל הרב. להודות לו, אמר אליהם: שלמה המלך הורה אותנו להאכיל את אויבנו להם. אקוה שבשוככם אל ארצכם תשקרו למנוע את עמכם מרצות יהודים.

באוסטריה.

מאת סיפרנו.

ווינא. יום בהלה ומהומה היה יום 20 ביאנואר לכל סוחרי וואלוטות. מסקיעי שערים ואביזריהם בווינא ובסביבותיה. היוקר הנדול של כד צרכי כלכלה אנם את הממשלה לקרוא מועצה. להועץ ולהחליט מה לעשות ואיך להווייל את המחירים של צרכי הנפש הנחוצים. במועצה הזאת הניד אחד מצירי הפועלים. שאם לא יעלה בידו הממשלה. להווייל את המחירים. עד יום 20 ביאנואר או יעשו הפועלים משפט בעצמם וראשית עבודתם תהיה לתלות מסקיעי שערים לפני בית הכרוה. סחד ורערה אחו את כל אלה. שידעו בנפשם. כי אינם נקיים מן העון הזה. ימים אחרים לפני יום הרין הזה עובו את העיר ובקשו מפלט בערים הקטנות ובכפרים. במקומות שאין מכירים אותם. בתי הקהוה. שבהם ישאו ויתנו סוחרי הוואלוטות. סתמו את חלונותיהם בקרשים. ביום 19 לחודש בא גלוידעת מאת מרכז הפועלים כי דברי צירם במועצת היוקר היו רק כדי לשבר את האוון כדרך הפלגה. שכך היו צריכים לעשות והיתה עולה ארוכה מעט. וככל זאח הסחד לא עבר. וביום ההוא היתה הכבר לפני הבירה שממה מאדם. גם בבתי הקהוה כמעט לא נראה איש. מחרים רבים לא פתחו את חניותיהם מאימת יום-הדין. אך היום עבר בשלום. כל הפועלים יצאו לעבודתם ומסיעי הוואלוטות יצאו לעי יד חובת עונש כפרדם. אך הסחד עדיין לא סר. רבים אומרים: מי ודע אם לא כבוונה נשתמט הרבר. כדי שיבא יום הנקמה בהיסח הדעת ולא יתחבאו האשמים. ולמחלת היוקר לא הועיל כל הענין מאומה. הוא מאמיר והולך ואיננו ירא כלל מפני התליה.

במועצת המדינה האוסטרית התלקח וכוח עו ע"ד יהודי המורת מילטי המלחמה. שקצתם עודם נרים בווינא. הנואמים האנטישמים

האלהה במחלת השחפת. — בישיבה כללית של ועד צירי היהודים מכל הארצות בפארזי הוהל'ט פה אחד ליסד אגודה יהודית לשם הרכצת הרעיון של אגודת-העמים. הועד יוציא כרוז בענין זהה אז העם היהודי. הנהלת אגודת העמים בעצמה רוצה. שהיהודים יפסמו טיבו בעולם ופנו בזה אל הרב הכוז'ץ האנגלי. — בית בעל המיליארים רוק פ'ר הקדיש מיליון דולרים לעזרת ילדים באירפה היתכונה. — הסינאט האמריקני יסד הוק. שאסור להסית פועלים העוסקים בהעברת סחורה (בספינות ובמסח'יב) לשבות מעבודתם בשביל סכסוך מזוני והמסית והמדח ענש יענש קשה. ביי'ר ש' פשר יקבע. לדון תמיד בכל סכסוך. כידוע גם ממשלת הסובייטים ברוסיה אסרו את שבתת הפועלים בכל תוקף. — נשיא הרפובליקה הפולנית עם מינסטרים אחדים נסעו פארויה. כפי שהזמין אותם נשיא הרפובליקה הצרפתית. לקבוע את ברית צרפת ופולין לכל עניני הצבא. הכלכלה והפיננץ. — במוסקוא מת הנסוך פיזר קרא פוטקין אבי המרידה והאנרחה וממילא גם אבי הבולשיוויסמס. — במקום המשרד להכנסת סחורות והוצאתן בפולין יקבעו משררים רבים לכל סחורה לבדה; תחבולה חדשה לכבוש כל המסחר עיי סוחרים לא יהודים. — בוועסבארן נגלתה פאבריקה של הדפסת שטרי אלף פולנים. שנתפשו בכמות מבהילה. — בארץ הבשן בהררי הורן היתה מלחמה עזה בין שבטי עמלק (בידואים) ובין הדרוויים יושבי המקום. נפלו כאלף ותיק איש מן הדרוויים. יושבי הורן שלחו מלאכים לדמשק. לבקש מאת שר צבא צרפת לקחת את ארצם תחת הסוהו. — ממשלת צרפת כוננה בעיר ליאון אוניברסיטה מזוהרה לבני ההונאים. המרבים לבוא עתה לאירפה ולאמריקה. לקנות להם הכמת אירפה. למען הפוך את הינא לארץ של תרבות חוקה. כמו שנעשתה יפן. — ארץ בבל שקמה. כל העם נכנע לפני השליטים האנגלים ומסרו נשקם. — באמריקה נוסד ועד ש' כל גדולי הארץ. להגן על המעושים הלאומיים והדתיים באירפה.

שבת ולקובסקי.

מעשה בגולמות.

קטע אגדה.

.. ויהי כאשר רבו החכמים והצדיקים בארץ ותמעט העבודה. הצדיקים עסקו כל היום בתפלה והחכמים הנו בספרים וחקרו בחכמה וצא היה איש לעבוד עבודה ולעשות כל מלאכה ובפרט מלאכה בויה ונמאסה. ויהיו השדות שוממים. הבתים נהרסים והיבשים והתעלות מלאים מגופת וחלאה ומעלים צחנה. וייראו הצדיקים והחכמים לנפשם. פן נועו ברעב וימקו בצחנה ויקראו עזרה. עצרת צדיקים וחכמים. וימתיקו סוה. איך לקדם את פני הרעה הנשקפת. שבעה ימים ושבעה לילות התיעצו ובאחרונה הסכימו כלם פה אחד לברוא גולמות. גולמות לעבודה ולכל מלאכה.

ויעשו פסילי בני אדם. החכמים יצרו את הגופות. נופות של גולמות והצדיקים נפחו בהם את הנשמות. נשמות של גולמות. והיו הגולמות דומים במראהם לבני-האדם. ידים להם ורגלים להם וכל האברים. אלא שהראש היה קטן מאד כראש תיגולת. אבל לעמת זה היו הידים והרגלים חזקות. ובראש אין עינים. אלא שני נקבים קטנים כחודו של מחט. וגם חוש טעם לא בראו להם ויצריהם. ואת קיבתם הקטינו מאד כדי רבע הלוג. אולם בכל שאר דברים דומים חיו לבני אדם. אוכלים ושותים כבני אדם. פרים ורבים כבני אדם ומתים עוד יותר מכני אדם. מתים כשרצים. וירבו הגולמות בעולם ויפרו ויעצמו במאד מאד ותמלא הארץ אותם.

מי שהיה ראש המינסטרים באיטליה. היהודי לאדוני לצואמו שלח ברכתו לכל העובדים עבודת התחיה באיי והביע שמחתו ביהוד בעבורת האדמה בשותפות וקשר בה תקוה רבה לכל העולם.

באמריקה.

בחוגי העתונאים והעסקנים היהודים באמריקה נגלה סוד. כי בתעמולת המשיטנים נגד הגולים נטצו חלק בראש הקונסולים האמריקנים בארצות אירפה בהרצאותיהם. ששלחו אל ממשלתם בושינמון. כולן היו ערוכות ברוח צוררי היהודים. כי אתם נמלכו בדבר הגולים היהודים. כדי להשפיע על הממשלה לסגור את הגבול בעד פליטי החרב הנסים על נפשם מפני הורגיהם. כך הודיעו הקונסולים בכרלין. בווינא. בווארשא. בהולנד ועוד. כולם דברו על האלמנט האירציו. הכלול בהגרה המונית. יהודים תגרים. הוצכי בטל. אוכלים ואינם עושים. נועי הציים ואיטהורים. וביחוד הצטיינה ההרצאה מווארשא. המכילה רשימה שלמה של אשמות. היהודים אינם מדקדקים בשמירת הבריאות ובנקיות בגדיהם וגופם. הם שונאי השכלה ובורחים מן התרבות. מהם מלא מהשבות מרידה ומהפכות. שונאי השלמונות. אינם יודעים צורך הבאת תועלת למדינה במחיר הצחם. שהם אוכלים וההגנה. שיגנו עליהם. אין להם רגש לאומי. כי כולם אנכיים. הלכך אינם רצויים במובן הסוציאלי וקשה להם ההתבוללות בעם העיקרי. ועוד האשמות כאלו המצויים יום יום בעתוני פדרבסקי וניעמיובסקי. העתונות היהודית באמריקה מעוררה לערוך מחאות בהתמרדות נגד מעללי העליצות ונגד הקונסולים. המקבלים דברים מפיות צוררינו האירפיים.

השבוע בכל העולם.

ראש הממשלה הפולנית הגיד. כי התחילה הממשלה לצמצם בהוצאות ותחשוך כשלושים אחוים ממאה של ההוצאות הקודמות. — בחודש הזה ישונו הביתה מן הצבא ההייליים שנוצרו בשנות 1895—1897. גם ילדי שנת 1893 ישונו בקרוב. — בעתון הסוציאלי. פארווארטס' הברצני פרסם מנהיג הסוציאליים הבלתי זקוקים עדוארד ברנשטיין. כי שיבת לענין ופרוצקי מנלותם לרוסיה בשנת 1917 והמהפכה הבולשיווית ברוסיה נעשו בכסף הקיסר וויילהם. שהעניק להם מיליונים ש' זהב. לחולץ את המהפכה. כדי לעשות שלום עם אשכנו. קירנסקי ניב העיד על זה. — איניץ פאדיבסקי התפטר ממשרתו בתור בי' פולין במועצת מלאכי. המרינות כי רוצה הוא לרדת לאמריקה לקבץ כסף הרבה למלא הסרונו בעתונו. הסיים הפולני קבל ברוב של 11 דעות את חוק הקמת הסינאט. לא הועילה הפרעת השמאליים. — מועצת מלאכי הממשלות המנצחות החליטה להטיץ על אשכנו צפרוק את נשק חיילותיה עד יולי ואם לאו תכופנה אותה הממשלות בכח צבאותיהן. שיכבשו שטחים נוספים מאשכנו ועוד מעשי כפיה שונים. — בחוגי בעלי הרושת בפולין ידאנו על מחשבת המינסטר פ'ינגין. למכור את בתי זקוק הנפט לבעלי הון בחוץ. — הממשלות הזמינו בי' מורקיה ובי' יון פועידה בלנדון לעשות פשר ביניהם בדבר הופי אויה הקטנה. — תנועת המרידה בהודו נגד האנגלים מתרחבה. מיליוני פועלים ומורים הכריזו שבתה ובכלל יחרימו כל אשר לאנגלים. — המנונה על המהגרים באמריקה ש'ה משניהים לכל ארצות אירפה לברור מתוך הגולים את האנשים הרצויים באמריקה. — הם דורשים מכל גולה שיהיו לו בטיס 5 דולר חוץ מדמי הוצאות. — הממשלות הסכימו לפורד מדינות אספאנד ולוטווה מרוסיה ולקיומן בתור מדינות הפשיות. — הפרופסור קאלמט בפאריו המציא מין הרכבת ציר באדם למנוע

בני אדם בעלי רצון חפץ. וידע כל אחד את אשר הוא רוצה, ויבן כל אחד את אשר הוא חפץ ונס כה נתן ד' בהם למלא את הפעם ולהקים את מומות לבם, ויהיו הגולמות לבני אדם הפשעים ומאושרים בארץ.

לענין שני שמות לאיש אחד.

אחרי שמאמרי בשם, הזה, שנודעם בשני הגליונות הקודמים, נתעכב עיי הצנוורה יותר משנה נודעם עתה בהיסח הדעת, אבקש להוסיף עוד את ההערות האלה, שנוספו לי בניתים.

שני שמות לאיש אחד מצאנו כבר בתקופת ביש, כנון מרדכי ברשן בעורא בי ב' וזכריה-משולם בנחמיה ח', שאמרו חויל במנחות ס"ה, שהם שני שמות לאיש אחד, ואע"פ שדרשו שם את השם בלשון, הרי גם השם מרדכי נדרש, כדרכם לדרוש בשמות, וכין הכתנים הגדולים, ששמשו בזמן ביש, נמצאו אבנר-שמאי ואליהורמתיה, חניעלי, (עיינ מאור עינים לרע"מ מן האדומים מאמר ימי עולם פ' ל"ב), ומימי הבינים נזכר מלבד רבי שלמה ראובן, הנזכר בשו"ת הריב"ש סי' רכ"א ושהבאתי במאמרי — גם ה"ר יעקב-ישראל בתוספות חולין קי"ב ד"ה ה"מ ובכתובות צ"ח ע"ב ד"ה אמר ר"פ באחד מראשוני בעלי התוס' בזמנו של ר"ת, שהזכירו גם בספר הישר סימן תרל"ב, ור"ת האריך במליצתו עליו: מה אקוב לר' יעקב יקוב הדין ליושבי מדין ופי ה' יקבנו בשם חדש ישראל יהיה שמך ואני שמי בשמך. שמוכח מזה, כי נתוסף לו השם ישראל ונקרא בשניהם יחד, וכן מצינו במנחת קנאות ס"ט, שהובא רבינו משולם-אשר בכ"ר היאל, ושם בחתימת מכתב כ"ד שלמה ב"ר שלמה-הרנתן.

ראובן מרגליות

(1-3) הוצאה עברית "מנורה".

- 1) "המנורה", דו שבועון להשתלמות בשפה העברית, חמר קריאה מתחלה ומשעשע, מועיל ומאסף בתרגומי המלים הקשות לגרמנית, זה עתה יצא לאור גליק י"ג.
- 2) מדרן עברי-גרמני וגרמני עברי, המכיל גם את המלים החדשות (ע"פ ניר רגאל ובכריכה אחת כלה בר).
- 3) "מבחר שירי עמנו", 62 שירי-עם עבריים יפים, כתובים הארץ-ישראליים החדשים, כלם בתויו נגינה צומחה ולמנגינה.
- 4) "תנאי הנפש להשגת החסידות", ספר יחיד במינו ע"ד החסידות.
- 5) "ספורי מעשיות" תרגום, מבחר האגדות של האחים גרים (מנוקד ומצויר).
- 6) "גר צדק" (שתי אגדות-עם).
- 7) "שידוך" (ספר השיחות) ספר מצוין המקיף וכולל את כל מאורעות החיים הפרטים והחברתיים בתרגומי המלים הקשות לגרמנית.

Hebr. Verlag „Menora“ WIEN

II. Taborstr. 51.

ויקה לו כל צדיק וכ"כ חכם המון גולמות לעבודתו, ויהי צדיק ואסף גולמות, צדיק ואסף גולמות, חכם ואסף גולמות, חכם ואסף גולמות, ויעבדו הגולמות את עבודתם בשדה ובגן, במצר ובבית ותהי ברכת הגולמות מלאה כל הארץ, הצדיקים עסקו כל היום בתפלה והחכמים בהכמה והגולמות עבדו למענם כל עבודה קשה ויהי שלום ושלחה בארץ, אין פריץ ואין צוהה.

ונקבי-עיני הגולמות עשויים היו בהכמה רבה, שלא יוכלו לפנות לא למעלה ולא למטה, לא לפנים ולא לאחור, אלא מכוונים כלפי נקודה אחת, נקודה העבודה, שהם עובדים בה, ולא ידעו הגולמות, שיש שמש זורחת ושמים כחולים ועולם יפה ונהדר, כי אור השמש, אשר חדר אל נקבי-עיניהם הקטנים, מעט היה מאד ולא הספיק אלא לראות את כליה-מלאכה ואת החמר, שהם עובדים בו, ולא ידעו הגולמות מה זה נר ומה זה מתוק, כי חוש הטעם לא היה להם, ויאכלו מכל אשר בא אל פיהם וישמחו ואשר אכלו היה משרירי השלחנות של הצדיקים והחכמים, מעט ודל, כי קיבתם קטנה היתה מאד ולא דרשה הרבה, ואף גם זאת: גם רצון לא היה להם; הם הפצו מה שצוו אותם לחפוף.

ככה עבדו-דורות רבים לעושר וגושה, לפשעם ולפשיות, לכל צדיק ולכל חכם היו שוריו וסוסיו פרותיו וגולמותיו, אשר עבדו להם והם התענו על רב טוב.

אולם ברבות הברכה רבתה גם הקנאה, נדמה נדמה לכל צדיק והכם, בי גולמות רעהו מרובים מגולמותיו ותצר עין כל צדיק בצדיק, רעה עין כל חכם בהכם רעהו ויקם ריב ומדון, שנאה וקטמה בארץ, ויקראו החכמים והצדיקים מלחמה איש על אחיו, זאת אומרת, הם עצמם לא יצאו למלחמה, כי על בן הלא חכמים הם ונפשם יקרה בעיניהם, אך שלח שלחו את הגולמות למלחמה, והגולמות הלא גולמות הם, מכונות, שיש בהם רוח חיים ואינם יודעים מאומה, זולתי הפקודה הבאה אליהם מאדוניהם, וילכו וילחמו נודם כנגד גולם וירצח גולם אחד את הגולם רעהו וישטף דם הגולמות את כל הארץ, ואין הגולמות יודעים למי ועל מה הם רוצהים איש את רעהו, כמו שלא ידעו למי ולמה הם עובדים קשה, כי על בן הלא גולמות הם.

אולם בתוך המלחמה יש אשר פגעו פגיוניהם של גולמות נקבי עיניהם של גולמות אחרים ויתרחבו הנקבים הלך והתרחב עד אשר היו לעינים גדולות, והעינים נפקחו לרוחה ותבטנה למעלה ולמטה, לפנים ולאחור, ויראו הגולמות וישתאו מאד לקראת השמש והאור ולקראת העולם הגדול והיפה, אשר לא ראו מעודם ויתחילו לחשוב מחשבות, וכאשר חשבו מחשבות כן הלך ראשם הלך וגדול עד כי גדול מאד, ויקומו מקרבם חכמים חדשים, אשר תקנו לרעיהם גם חוש טעם ומאסו במר ויאבלו רק את המתוק, וככל אשר הרבו לאכל את המתוק כן גדל גם תאכונם וירבו לאכל וכ"כ אשר הרבו לאכ"ל כן גדלה ורחבה קיבתם ולא יכלו עוד להסתפק בשריד המאכלים, אשר להכמיחם אדוניהם.

וחכמיים החדשים, אשר מקרבם יצאו, הסיתו אותם נגד אדוניהם ויקומו ויגרשו אותם ויירשו את נחלתיהם.

ויתהלכו הגולמות בארץ בעינים פקוחות ובחך טועם ובקיבה דורשת, אך נשמת הגולם עורנה בקרבם ולא יכלו להרים יד ורגל בלי פקודת מושל וצוה, ויהיו החכמים החדשים, אשר בקרבם יצאו, למושלים ולמצויהם, ויתעמרו בהם החכמים והצדיקים החדשים עוד יותר מן הראשונים, וידע גורל הגולמות מגורלם או, כי בתחלה לא היו להם עינים לראות וחיך לטעום וקיבה דולה לדרוש הרבה ולא ידעו, כי רע להם, ועתה נפקחו עיניהם לראות את הרעה אשר מצאתם ויתפספו אל ד', כי ירחם עליהם ויעתר להם די וירא בעינים, ויפל עליהם תרומה, ובשנתם הוציא ד' את נשמותיהם, נשמות הגולם ויתן בהם נשמות אדם, בבוקר הקיצו משנתם ולא היו עוד גולמות, כי אם

בית-מסחר הספרים של

L. Fortgang, Kraków

רשימה מחודש שבט תרפ"א

- מ"ס 150— ציימלין, המוב והרע . . .
- 300— מחשבה ושירה . . .
- 120— ברוך שפינוזה . . .
- 60— החסידות . . .
- 60— נחמזמברפלג . . .
- 300— סבב, לברה, רומן . . .
- 225— קלוגר, יהדות ואנושיות . . .
- 60— שמיבני, ספורי חסידים . . .
- 60— שיחות חסידים . . .
- 225— שלום עליכם, כתיאלים . . .
- 225— טוביה הולב . . .
- 225— מנחם מנדל בעל החלומות . . .
- 225— שניאורי, מן החיים והמות . . .
- 300— נתיבות, מאסף ספרותי . . .
- 750— רשפים, 50 קובצים . . .
- 300— ספרי אגודה, כ' כרכים . . .
- פרלא, אוצר לשון חכמים
- 300— פתני חז"ל ע"ס א"ב . . .
- פילפון, תולדות היהודים
- 550— בעת האחרונה . . .
- 110— האכרות, התורה והנסיון . . .
- 123— ב. לור, האנטישמיות . . .
- 375— הנומריקון הסמנים והכנויים . . .
- 180— פרום, פרנק, הקבלה . . .
- 100— סוקולוב, למרנן ורבנן . . .
- 180— תבן הציוניות . . .
- 120— שטראק, מבוא התלמוד . . .
- 100— רב-צעיר, התלמוד . . .
- 150— שלכת, מאסה ע"י שופמן . . .

- מ"ס 15,000— אוצר ישראל, 10 כרכים מהודרים. בבר ועור . . .
- 150— ביאליק, שירים, מכו' הרד . . .
- 150— בן סירא במסורו העברי . . .
- ברדיצבסקי, מאוצר האגדה
- 550— ב"ח . . .
- 100— מהעבר הקרוב, 24 ספרים . . .
- 225— מעמק החיים, ספורים . . .
- 675— ברנדשטטר, כל כתביו, ג"ח ברשדסקי, כתבים אחרונים
- 450— ב"ח . . .
- 720— גורדון י. ל., כל שיריו, ר"ח
- 300— נגסין, כל כתביו . . .
- גרי, דברי ימי ישראל,
- 8 כרכים, בבר ועור . . . 7500—
- הורודצקי, להורות הרבנות . . . 225—
- מייטלבוים, הרב סלאדי
- ומפלגת חב"ד, ב"ח . . . 675—
- ליין, תולדות הרמב"ם . . . 60—
- ר"י הלוי, הכוזרי, אבן תבון . . . 375—
- ליפשיץ, תולדות רש"י . . . 225—
- מיטון שלמה, אוטוביוגרפיה . . . 240—
- מזיז, תולדות האמונות
- והדתות . . . 600—
- גורדון, פרדוכסים . . . 240—
- פרישמן, כל כתביו 17 ספרים . . . 2800—
- "כה אמר סרתוסטרא ביח" . . . 540—
- פרע, כתבים . . . 600—
- המרמזע ישי ספור לאומי . . . 150—

בעד המשלוח להוסיף 5% להמחיר.

כל ספרי למוד ועזר, הוצאות-צנטרל, שמיכל ועוד. ספרים גרמנים

של יודישער סערלאג, לעוויט ועוד.

קטלוגים אינם נשלחים לפי שעה.

נמצא למכירה

המלון הפולני-עברי

מאת י. נוסבוים ול. דרהר.

מחירו 152 טרק מכוך

למ"ס ולמורים רבט הגין

Wyd. J. Nussbaum, Kraków, Miodowa 19.

2-2

(46)

שעללאק און פראנצויז. הארין

אויס דירעקטעם אימפארט זינד איממער

צו האבען ביי

E. GUTGIESSER WIEN

IX., NUSSDORFERSTR. 4.

Telegrammadr. GUTGIESSER WIEN.

2-4

קאנקורו.

קהלת ישראל בעיר רוזניא טוב אלל סטאליסלב רולה לקבל שר"ב מומחה, בעל סעודות מרכזי זמננו ושהוא גם בעל חפלה יודע זמרה ומוסל מומחה. מסכורתו 3000 מ"ס לתודע, תוך מהכנסות לדדיות, הרוצה לקבל המשרה הזאת יפנה אל ראשי הקהלה עד 15 לחודש פברואר 1921 ע"פ הכתובת Gmina izr. wyznaniowa w Rożniatowie.

העמיקאליען גראם-פערקויף.

קאמפאניום מאנטאן-וואכס קארנאבער-וואכס, גומי-אראביקום, ניגראזין, וואססער-דאדן און פעטט-דאדן, ואמטליכע אנליין-פארבען, סיר שטאף-פארבונג אין אללען פארבען, בלוי-האלץ-עקסטרעקט אולטרא-מארין, וואועלין, וואנענפעטטען אין בלעכדאזען, שוהקרעמער שוהמאכער-וואכס, טינטע, בלעכדאזען א. ד. ג. עמפפעהלט די פראמאקאליערטע פירמא

CHIEL TEITELBAUM

FABRYKA WYROBÓW CHEMICZNYCH, I IMPORT ARTYKUŁÓW CHEM.

DIETŁOWSKA 49 w KRAKOWIE.

בשדש שפות.

בעברית, פולנית וגרמנית יוכל כל אחד לבוא לידי שלמות גמורה בעזרת מכתבי ההוראה הידועים. 32 כתבים לשפה העברית, 32 פולנית, 10 מכתבים לגרמנית. מחירם של עשרה מכתבים - 160 מרקאות, של קומפלט בן 32 מכתבים - 450 מ.

השפה, ספר למוד שפת עבר לבוגרים בתרגום המלים ליהודית, פולנית וגרמנית, מחירו 75 מ. לחומי רעזי 10 מ. להוסיף 5 אחוזים דמי משלוח לכל הזמנה.

להזמין בכל בתי מסחר הספרים או ע"י.

S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.